

KÖNYVISMERTETÉS

BARTHA Dénes, KIRÁLY Gergely, SCHMIDT Dávid, TIBORCZ Viktor, BARINA Zoltán, CSIKY János, JAKAB Gusztáv, LESKU Balázs, SCHMOTZER András, VIDÉKI Róbert, VOJTKÓ András és ZÓLYOMI Szilárd (szerk.): *Magyarország edényes növényfajainak elterjedési atlasza. (Distribution atlas of vascular plants of Hungary)*. – Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron, 2015, 329 pp, 2231 részletes térképpel. ISBN: 978-963-334-205-3.

Ez a hézagpótló, igényes munka a közép-európai flóratérképezéshez való 1972-es csatlakozás nyomán indult el. Először a térképezési hálórendszer kiépítése (Soó 1972–73, Borhidi 1973 és munkatársaik), majd az alapvető 40 flóramű adatainak feldolgozása történt meg. Később megjelent a hazai fás növények (Bartha és Mátyás 1995) és a hínárfajok elterjedési térképe (Felföldy 1990). Döntő lépés volt a III. Aktuális Flóra- és Vegetációkutatás konferencián (Szombathely, 1999) résztvevők elhatározása a Magyarországi Flóratérképezési Program megindítására, melynek anyagi fedezetét és szervezeti hátterét 2002-től a „Magyarország természetes növényzeti örökségének felmérése és összehasonlító értékelése” c. pályázat biztosította, Bartha Dénes professzor vezetésével a Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kara Növénytan Tanszékén. A Flóratérképezés alprojekt irányítója Király Gergely, majd 2010-től Bartha Dénes lett.

Az egész ország területét lefedő 10' hosszúságú és 6' szélességű, a földrajzi koordinátákhoz igazodó alap-kvadrátot még további 4 negyedre osztották, amelyek 6.25 × 5.55 km nagyságúak, közülük 2474 teljesen és 358 az országhatár által elmettszve fedi le Magyarországot. A munka további szervezésében és kivitelezésében hazánk szinte valamennyi terepkutató botanikusa, összesen 171 fő vett részt. A kvadrátok aktuális flórájának terepi felmérését 8 régióban, egy-egy regionális felelős irányításával végezték és egy tapasztalt botanikusokból álló gárda a területek utólagos kritikai minőségellenőrzését is végrehajtotta. A terepi és feldolgozási fázis, az adatbázisok készítése és a térképek megszerkesztése összesen 14 év kemény munkát vett igénybe.

Az Atlasz hazánk edényes növényfajainak elterjedését 2231 részletes térképen mutatja be. Külön jelek ábrázolják az 1950 előtti, ma már nem található lelőhelyeket, az 1951 és 1990 között még megvolt előfordulásokat, végül a jelenleg is meglévőket, a bizonytalan, a kipusztult vagy a visszatelepített növényfajokat, valamint a behurcolt vagy nagyban betelepített növények előfordulásait. A térképek növénycsaládok, azokon belül a nemzetségek és fajok betűrendjét követik. Kis hiányosságként említhető, hogy a munka nem tartalmazza egyes kritikus fajcsoportok (*Achillea*, *Koeleria* stb., lásd 11–12. oldal) részletes elkülönítését a térképeken. Ez azonban általában nem róható fel a terepfelvételzők hibájaként,

hiszen e csoportok egy részének taxonómiai revíziója még nem történt meg, vagy most folyik.

Ami a munka nemzetközi növényterképezésbe való beillesztésén, a fajok általános áréájának pontosabb megismerésén kívül nagy érdeme, hogy egy-egy faj előfordulási sűrűségét, egy bennszülött faj esetleges ritkaságát, a különböző fajok hazánkban való növényföldrajzi „viselkedését” szempillantás alatt bemutatja, érthetővé teszi. Például az illír fajok délnyugat-dunántúli, esetleg Balaton-vidéki, bakonyi elterjedése, a homokpusztai vagy szikes fajok talajjelző szerepe, a pontusi fajok túlnyomó részt tiszántúli előfordulása, egyes montán fajok középhegységi és alpokaljai jelenléte rögtön szembetűnik. A térképek hasznos támpontot adnak védett területek kijelöléséhez, az inváziós fajok terjedésének felméréséhez, az egyes tájak növényföldrajzi jellemzéséhez és azok határainak meghúzásához. Nem utolsó sorban pedig nemzeti flóradiverzitásunk, gazdag flóraörökségünk bemutatásához, jelentőségének megértéséhez.

Mindezek alapján a Flóraatlasz használatát melegen ajánlom egyetemi és középiskolai tanárok, diákok, erdészek, természetkedvelő turisták, természetvédelmi szakemberek és területek felhasználásában illetékes döntéshozók számára. A kötet beszerezhető a Nyugat-magyarországi Egyetem Növényteni és Természetvédelmi Intézetében (9400 Sopron, Bajcsy-Zs. u. 4., ára 5 000 Ft), továbbá a Magyar Természettudományi Múzeum Növénytárában Barina Zoltánnál (1087 Budapest, Könyves Kálmán krt. 40.).

PÓCS Tamás (Felsőtárkány)